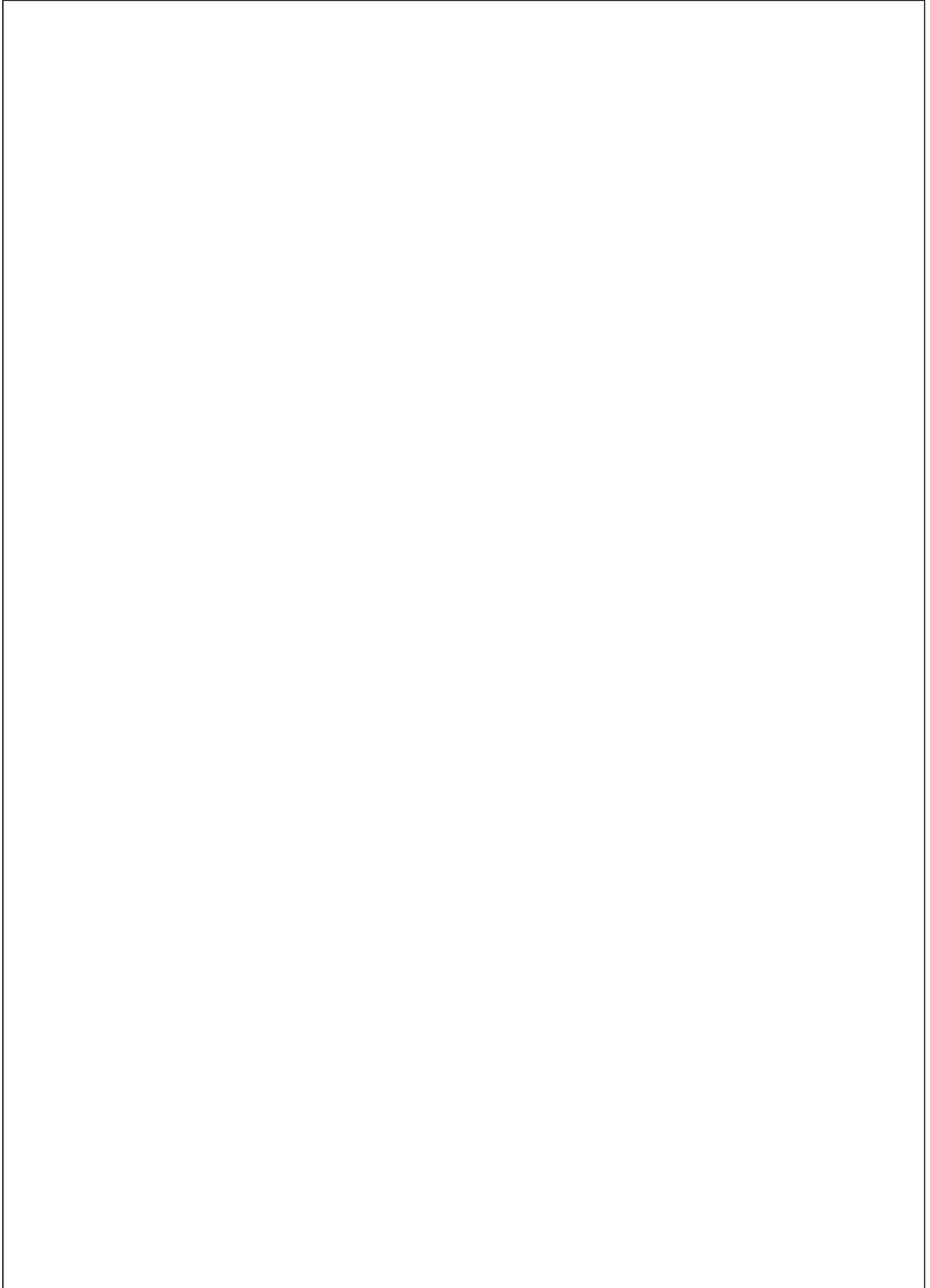

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/180414,Uroczystosc-wreczenia-Krzyzy-Wolnosci-i-Solidarnosci-Bydgoszcz-10-marca-2023.html>
22.03.2026, 01:58

[Następny](#)

[Powrót](#)

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Bydgoszcz, 10 marca 2023

W imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy odznaczenia wręczył prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki.

06.03.2023

W Kinoteatrze Klubu Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych w Bydgoszczy odbyła się uroczystość wręczenia odznaczeń państwowych „Krzyż Wolności i Solidarności” zasłużonym działaczom opozycji antykomunistycznej z lat 1956-1989.

Drodzy Państwo, jesteście bohaterami naszej wolności. Przyznane Wam odznaczenie wywodzi się wprost z Krzyża Niepodległości, wręczanego damom i kawalerom, którzy przyczynili się do odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r. To symbol ofiary i poświęcenia dla ważnych spraw. Rzeczpospolita Polska dziękuje Wam wszystkim za to co przeżyliście i za to co zrobiliście. Jesteście bohaterami mojej osobistej wolności – powiedział prezes IPN.

W wydarzeniu wziął udział wojewoda kujawsko-pomorski Mikołaj Bogdanowicz zaznaczył, że dziś, gdy Ukraina heroicznie walczy o wolność, tym bardziej musimy podkreślać wartość naszej suwerenności i oddawać hołd tym, którzy swoje najlepsze lata poświęcili sprawie narodowej, kierując się dobrem Rzeczypospolitej Polskiej.

Wojewoda wręczył prezesowi Instytutu Pamięci Narodowej dr. Karolowi Nawrockiemu statuetkę symbolizującą jedność województwa kujawsko-pomorskiego.

W jedności siła, a IPN pełni właśnie taką rolę – scalającą nasze województwo. Tym bardziej cieszę się, że mogę dzisiaj wręczyć panu dr. Karolowi Nawrockiemu tę statuetkę – powiedział wojewoda.

Krzyże Wolności i Solidarności otrzymało 18 działaczy opozycji demokratycznej, w tym:

1. Mirosław Jerzy Adamowicz
2. Zenon Jan Czapiewski
3. Józef Antoni Domek
4. Zofia Fastowicz
5. Andrzej Kaczewski
6. Henryk Jan Kłosowski
7. Marianna Łaszewska
8. Zdzisław Malinowski
9. Janina Matelska
10. Jan Paluszak
11. Urszula Elżbieta Skierkowska
12. Aleksandra Ewa Turostowska

13. Jerzy Wadych

Pośmiertnie

13. Jan Łuszczek

14. Jan Malinowski

15. Stanisław Roman Michałek

16. Henryk Wojnowski

i inni

Krzyż Wolności i Solidarności został ustanowiony przez Sejm 5 sierpnia 2010 roku. Po raz pierwszy przyznano go w czerwcu 2011 roku przy okazji obchodów 35. rocznicy protestów społecznych w Radomiu. Krzyż nadawany jest przez Prezydenta RP, na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowanie praw człowieka w PRL. Źródłem uchwalenia Krzyża Wolności i Solidarności jest Krzyż Niepodległości z II RP.

(Biogramy odznaczonych, którzy wyrazili zgodę na ich publikację)

Mirosław Jerzy Adamowicz, ur. w 1962 r.

Zamieszkały w Bydgoszczy, od 1981 r., będąc studentem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego zaangażował się w działalność opozycyjną w ramach Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Uczestniczył w akcjach plakatowania i kolportażu ulotek na terenie Lublina. W listopadzie 1981 r. brał udział w uczelnianym strajku okupacyjnym. W lutym 1982 r. organizował tzw. „ciche marsze” protestacyjne w Lublinie i Świdniku. W dniu 3 maja 1982 r. uczestniczył w nielegalnych demonstracjach na ulicach Lublina. Za powyższe został skazany orzeczeniem Kolegium ds. Wykroczeń w Lublinie na karę grzywny z zamianą na 50 dni aresztu. Dnia 4 maja 1982 r. został osadzony w Areszcie Śledczym w Lublinie. Decyzją Rady Kolegium z dnia 5 czerwca 1982 r. zmniejszono areszt zastępczy do 2 dni. Dnia 26 sierpnia 1982 r. został zatrzymany pod zarzutem przynależności do zdelegalizowanych struktur NZS oraz sporządzania i kolportażu w kościołach i środkach komunikacji miejskiej Bydgoszczy i Nakle n/Notecią, ulotek o wrogiej politycznie treści. Postanowieniem Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Bydgoszczy z dnia 27 sierpnia 1982 r. został tymczasowo aresztowany i osadzony w Zakładzie Karnym w Inowrocławiu. Dnia 15 grudnia 1982 r. postanowieniem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego, zniesiono tryb doraźny postępowania, zamieniając równocześnie tymczasowy areszt na dozór MO. Wyrokiem z dnia 28 lutego 1983 r. został skazany na 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na 4 lata oraz karę grzywny. Od dnia 1 października 1982 r. zastrzeżono mu również możliwość wyjazdów zagranicznych na okres 2 lat. Dnia 8 października 1985 r. podpisał apel do studentów KUL, dotyczący bojkotu wyborów do Sejmu. Apel, za pośrednictwem korespondenta prasowego USA, został odczytany dnia 11 października 1985 r. we francuskiej rozgłośni radiowej RFI.

Zenon Jan Czapiewski, ur. w 1960 r.

Będąc studentem I roku Wyższej Oficerskiej Szkoły Pożarniczej w Warszawie, przystąpił do strajku okupacyjnego na uczelni, trwającego od 24 listopada do 2 grudnia 1981 r. Strajk był wyrazem sprzeciwu podchorążych i części pracowników na planowane przez władze podporządkowanie uczelni przepisom ustawy o szkolnictwie wojskowym. Był jednym ze

studentów, którzy po rozbiciu strajku przez oddziały ZOMO, odmówili podpisania deklaracji lojalności, co było jednoznaczne z usunięciem z uczelni, przemianowanej 30 listopada 1981 r. na Szkołę Główną Służby Pożarniczej w Warszawie. Następnie, razem z grupą 229 podchorążych przyłączył się do trwającego do 13 grudnia 1981 r. studenckiego strajku na Politechnice Warszawskiej. Był w grupie studentów, którzy złożyli podanie o przyjęcie na Politechnikę Warszawską. W lutym 1982 r. został poinformowany, że ze względu na decyzję Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, nie ma możliwości kontynuowania nauki ani zdawania egzaminów na Politechnice. Podejmował próby studiowania na innych uczelniach, co okazało się niemożliwe ze względu na tzw. wilczy bilet. W maju 1982 r. wrócił do Tucholi. Jako osoba niestudująca podlegał obowiązkowi służby wojskowej i jesienią 1982 r. został wcielony na 2 lata do wojska. Na studia już nie powrócił. W 1985 r. rozpoczął pracę zawodową w PKP.

Józef Antoni Domek, ur. w 1960 r.

W latach 1982-1989 był działaczem podziemnych struktur NSZZ Rolników Indywidualnych "Solidarność". Zajmował się kolportażem nielegalnych wydawnictw oraz organizował spotkania działaczy opozycyjnych w swoim miejscu zamieszkania. W 1989 r. zaangażował się w organizację czerwcowych wyborów parlamentarnych.

Zofia Fastowicz

Była działaczka NSZZ „Solidarność” w środowisku toruńskiej oświaty. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuowała działalność związkową kolportując ulotki, nielegalną prasę oraz książki drugiego obiegu. Przekazała maszynę do pisania na potrzeby podziemnej działalności wydawniczej. Zbierała fundusze na pomoc internowanym oraz represjonowanym, działała w Duszpasterstwie Ludzi Pracy przy kościele oo. Jezuitów w Toruniu oraz Ośrodku Charytatywnym przy kościele pw. Najświętszej Maryi Panny w Toruniu. Wspierała uczestników strajku okupacyjnego zorganizowanego w obronie krzyży w Zespole Szkół Rolniczych we Włoszczowej. W latach 1984-1985 zaangażowała się w zbiórkę pieniędzy na pokrycie kar grzywnien orzeczonych wobec uczestników ww. protestu. W 1987 r. współtworzyła Niezależny Ruch Społeczny - „Ziemia Chełmińska” działający na rzecz poprawy warunków socjalnych społeczeństwa, pełnej demokratyzacji i samorządności oraz ochrony praw człowieka. W jej mieszkaniu odbywały się spotkania działaczy ww. ugrupowania. Była sygnatariuszką dokumentu założycielskiego Toruńskiego Porozumienia Obywatelskiego z 14.08.1988 r., koordynującego działania ugrupowań niezależnych dla dobra mieszkańców regionu. Wspierała działalność Konfederacji Polski Niepodległej i Ruchu Wolność i Pokój w Toruniu. Działalność zagrożoną odpowiedzialnością karną lub represjami prowadziła do 1989 r.

Andrzej Karczewski, ur. w 1953 r.

Był członkiem NSZZ „Solidarność” w Zakładach Włókien Chemicznych „Elana” w Toruniu. W okresie od dnia 13 grudnia 1981 r. do czerwca 1989 r. prowadził działalność opozycyjną w ramach podziemnych struktur związkowych na terenie swojego zakładu pracy. Tuż po wprowadzeniu stanu wojennego zajmował się zbieraniem składek członkowskich, przeznaczonych na pomoc dla rodzin osób internowanych i aresztowanych z powodów politycznych. W latach 1982-1989 brał udział w kolportażu prasy niezależnej wśród pracowników ZWCh „Elana”, w tym najważniejszych toruńskich pism opozycyjnych takich jak: „Toruński Informator Solidarności”, „Kontra” i „Elana”.

Henryk Jan Kłosowski, ur. w 1959 r.

Będąc studentem II roku Wyższej Oficerskiej Szkoły Pożarniczej w Warszawie, dnia 24 listopada 1981 r. przystąpił do strajku okupacyjnego na uczelni, stanowiącego sprzeciw podchorążych i części pracowników na planowane przez władze podporządkowanie uczelni przepisom ustawy o szkolnictwie wojskowym. Był w grupie studentów, którzy po rozbiciu strajku dnia 2 grudnia 1981 r. przez oddziały ZOMO, odmówili podpisania deklaracji lojalności, co było jednoznaczne z usunięciem z uczelni. Następnie, razem z grupą 229 podchorążych, przyłączył się do trwającego do dnia 13 grudnia 1981 r., studenckiego strajku na Politechnice Warszawskiej. Dnia 4 grudnia 1981 r. złożył podanie o przyjęcie na Politechnikę Warszawską, jednak w lutym 1982 r. został poinformowany o decyzji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, pozbawiającej możliwości kontynuowania nauki i zdawania egzaminów na Politechnice. Jediną uczelnią, gdzie pod warunkiem przystąpienia do ponownych egzaminów oraz cofnięcia na I rok studiów, mógł dalej studiować, była Wyższa Szkoła Inżynierska w Koszalinie. Do czasu egzaminów mieszkał w Warszawie, gdzie korzystał z pomocy, jakiej prześladowanym studentom udzielał ks. Jerzy Popiełuszko. W marcu 1982 r. zdał egzaminy na uczelnię w Koszalinie, którą ukończył w 1986 r. W 1987 r., mimo ukończenia 28 lat i bycia jedynym żywicielem rodziny, został powołany do odbycia rocznej, zasadniczej służby wojskowej w jednostce zlokalizowanej daleko od miejsca zamieszkania. Usunięcie z WOSP za udział w strajku i niepodpisanie „lojalki” skutkowało również tym, że chcąc kontynuować studia, miał bardzo ograniczone możliwości wyboru uczelni, których większość, pod naciskiem władz, odmawiała przyjęcia „wrogich elementów systemu”. Powyższe spowodowało, że nie zrealizował swoich planów zawodowych - nie został oficerem Straży Pożarnej.

Marianna Łaszewska, ur. w 1958 r.

Została zatrzymana 30 stycznia 1982 r. i oskarżona przez Wojskową Prokuraturę Garnizonową w Bydgoszczy o popełnienie przestępstwa polegającego na tym, że w okresie obowiązywania stanu wojennego od 13 grudnia 1981 r. do 29 stycznia 1982 r. na terenie Brodnicy, działając wspólnie z innymi brała udział w działalności nielegalnego związku o nazwie „Związek Walki o Niepodległość”. ZWoN przyjął za cel swojej działalności sporządzanie i kolportowanie ulotek oraz malowanie w miejscach publicznych haseł nawołujących do organizowania oporu przeciwko władzy i stanowi wojennemu. Sąd Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy 20 marca 1982 r. skazał ją na karę 4 lat pozbawienia wolności oraz orzekł pozbawienie praw publicznych na okres 3 lat, ponadto obciążył ją opłatą na rzecz Skarbu Państwa w wysokości 4200 złotych oraz kosztami postępowania sądowego. Areszt tymczasowy i karę odbywała w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy-Fordonie, w okresie od 21 lipca do 18 listopada 1982 r. przebywała w ZK w Krzywańcu, a następnie aż do zwolnienia znów została osadzona w ZK Bydgoszczy-Fordonie. Wolność odzyskała 26 lipca 1983 r. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Bydgoszczy, którym darowano jej resztę kary na mocy przepisów ustawy o amnestii. W trakcie odbywania kary uczestniczyła w protestach więźniów (grupowych i indywidualnych), m.in. w głodówkach podejmowanych w walce o nadanie statusu więźnia politycznego. Była wielokrotnie karana dyscyplinarnie przez władze więzienne.

Zdzisław Malinowski, ur. w 1953 r.

W latach 1987-1989 był organizatorem podziemnych struktur NSZZ „Solidarność” Regionu Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej oraz w 1988 r. Tajnej Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Kujawskiej Fabryce Manometrów we Włocławku, gdzie zajmował się kolportażem nielegalnej

prasy (m.in. „Toruńskiego Informatora Solidarności” i innych bezdebitowych druków), zbieraniem składek członkowskich i organizowaniem akcji protestacyjnych. Z początkiem 1989 r. został członkiem Tymczasowego Tajnego Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej, następnie w marcu 1989 r. wybrany wiceprzewodniczącym Tymczasowego Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” we Włocławku. Od listopada 1989 r. pełnił funkcję przewodniczącego Zarządu Regionu włocławskiej „Solidarności”.

Janina Matelska, ur. w 1944 r.

W latach 1984-1989 była zaangażowana w działalność podziemnych struktur NSZZ „Solidarność” w Bydgoszczy. Kolportowała nielegalne wydawnictwa, uczestniczyła w manifestacjach antykomunistycznych oraz zajmowała się pozyskiwaniem funduszy dla osób represjonowanych i ich rodzin. Współpracowała z Komisją Interwencji i Praworządności NSZZ „Solidarność” i Duszpasterstwem Ludzi Pracy w Bydgoszczy.

Jan Piotr Paluszak, ur. w 1950 r.

Był działaczem NSZZ „Solidarność” w Zakładach Chemicznych „Zachem” w Bydgoszczy. Po wprowadzeniu stanu wojennego prowadził działalność w nielegalnych strukturach związkowych, zajmując się sporządzaniem i kolportażem ulotek. Był też zaangażowany w organizowanie pomocy dla rodzin osób internowanych i aresztowanych. Z powodu prowadzonej działalności opozycyjnej, w dniu 25 sierpnia 1982 r. został aresztowany. Postanowieniem z dnia 18 listopada 1982 r. Prokuratura Garnizonowa w Bydgoszczy zamieniła tymczasowe aresztowanie na dozór MO. Został zwolniony z Zakładu Karnego w Inowrocławiu w dniu 19 listopada 1982 r. Wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy z dnia 28 lutego 1983 r. został skazany na karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności. Sąd Najwyższy w Warszawie wyrokiem z dnia 11 maja 1983 r. warunkowo zawiesił orzeczoną karę pozbawienia wolności na okres próby 2 lat. W dniu 21 października 1982 r. zastrzeżono mu również możliwość wyjazdów zagranicznych na okres 3 lat.

Urszula Elżbieta Skierkowska, ur. w 1952 r.

Będąc pracownikiem w Zakładach Maszyn Biurowych „Predom-Metron” w Toruniu, w latach 1982-1986 prowadziła aktywną działalność opozycyjną w ramach tzw. „grupy metronowskiej”. Zajmowała się kolportażem podziemnej prasy na terenie zakładu pracy, brała udział w organizowaniu pomocy dla osób internowanych i aresztowanych oraz ich rodzin, m.in. poprzez dostarczanie paczek żywnościowych i zbiórki pieniężne. Udostępniała swoje mieszkanie na potrzeby konspiracyjnych spotkań członków „grupy metronowskiej”. W jej mieszkaniu odbywały się również prace wydawnicze „solidarnościowych” kart świątecznych na Wielkanoc i Boże Narodzenie 1984 r. W 1986 r. uczestniczyła w przygotowaniach organizacji uroczystej Mszy Św. w intencji Ojczyzny i 65-lecia istnienia „Metronu”.

Aleksandra Ewa Turostowska, ur. w 1957 r.

W latach 1982-1986 prowadziła działalność w podziemnych strukturach opozycyjnych w ramach tzw. „grupy metronowskiej”, skupiającej pracowników Zakładów Maszyn Biurowych „Predom-Metron” w Toruniu i osoby z nimi związane. Należała do najbardziej aktywnych uczestników tej nieformalnej grupy spoza zakładu pracy, wspomagającej konspirację w „Metronie”. Brała udział w nielegalnych spotkaniach członków „grupy metronowskiej” organizowanych w prywatnych mieszkaniach na terenie Torunia i zajmowała się kolportażem podziemnej prasy. W latach 1983-1986 wchodziła w skład zespołu drukującego i składającego książki drugiego obiegu i inne

pozycje wydawnicze dla podziemnego „Wydawnictwa Kwadrat” w Toruniu. Zajmowała się również powielaniem „solidarnościowych” kart świątecznych na Boże Narodzenie 1984 r.

Jerzy Wadych, ur. w 1947 r.

W latach 1981-1989 był działaczem NSZZ „Solidarność” w Zakładach Chemicznych „Elana” w Toruniu. Uczestniczył w zbieraniu podpisów pod apelami i petycjami żądającymi zwolnienia więźniów politycznych. Zajmował się kolportażem nielegalnych wydawnictw oraz ulotek antykomunistycznych wśród pracowników Oddziału Polimeryzacji II Wydziału Chemicznego.

pośmiertnie

Jan Łuszczek, ur. w 1943 r.

Był zaangażowany w działalność opozycyjną na terenie Torunia. W latach 1982-1985 zajmował się kolportażem podziemnej prasy m.in. "Toruńskiego Informatora Solidarności", "Kontry", "Elany" i "Tygodnika Wojennego" oraz zbieraniem składek dla rodzin aresztowanych i internowanych działaczy opozycyjnych.

Jan Malinowski, ur. w 1950 r.

Był zatrudniony w Zakładach Włókien Chemicznych „Chemitex-Elana” w Toruniu. Po wprowadzeniu stanu wojennego zaangażował się w działalność podziemnych struktur opozycyjnych w swoim zakładzie pracy. W latach 1982-1989 zajmował się kolportażem toruńskiej prasy niezależnej, w tym najważniejszych pism opozycyjnych takich jak: "Toruński Informator Solidarności", „Kontra” i „Elana”. Uczestniczył również w zbieraniu składek związkowych na rzecz osób uwięzionych i internowanych z powodów politycznych oraz ich rodzin.

Stanisław Roman Michałek, ur. w 1940 r.

Od 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych w Toruniu, pełniącym funkcję przewodniczącego Gminnego Komitetu Założycielskiego w Węgorzynie. Po wprowadzeniu stanu wojennego został internowany w Zakładzie Karnym w Potulicach w okresie od 28 grudnia 1981 r. do 27 stycznia 1982 r. W związku z prowadzoną działalnością był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa w latach 1982-1985 r.

Henryk Wojnowski, ur. w 1941 r.

Był członkiem NSZZ „Solidarność” w Toruńskiej Przędzalni Czesankowej „Merinotex”, gdzie pracował na stanowisku ślusarza-brygadzysty. Dnia 5 lipca 1982 r. został zatrzymany w związku z podejrzeniem o kolportaż i produkcję nielegalnych wydawnictw po wprowadzeniu stanu wojennego. W dniu 7 lipca 1982 r. internowano go w Ośrodku Odosobnienia w Kwidzynie, pozostawał tam do 24.07.1982 r. Po zwolnieniu z internowania kontynuował nielegalną działalność. W związku z tym po raz kolejny został internowany. W dniach od 30 sierpnia do 14 września 1982 r. przebywał w O.O. w Kwidzynie. Następnie był członkiem powstałej w dniu 13 lipca 1987 r. w TPCz „Merinotex” grupy inicjatywnej zmierzającej do reaktywowania NSZZ „Solidarność” w tym zakładzie pracy przed przyjazdem papieża Jana Pawła II do Polski. Aktywnie działał w duszpasterstwie zawodowym, współorganizował msze św. dla pracowników swojego zakładu pracy.

